

הפונדקאות בהלכה ובמדינה

בי"ס: ישיבת אמיית באר שבע

מורה מלווה: חיים בנג'ו

כיתה: ט'

תלמיד: איתי בשירי

שאלה תורנית והקשר לחיים האישיים שלי

המחנך שלי סיפר לי על תחרות היצירה התורנית ומיד ראיתי בכך הזדמנות בעלת ערך רב לחקור ולהעמיק את יחס ההלכה לנושא הפונדקאות בהתייחס לנורמות המקובלות והחוק הנהוג במדינת ישראל. אבי הוא גניקולוג וסבי הוא שופט ותלמיד חכם. נחשפתי במהלך חיי לדיונים מרתקים בנושא רפואה חוק והלכה ולכן דווקא הסוגיא של הפונדקאות ריתקה אותי וגרמה לי לצאת למסע חקר הלכתי וחברתי.

הורות והבאת ילדים לעולם היא רצונו של כל אדם. זכות זו מאפשרת לו להשאיר אחריו צאצאים. הורות הינה זכות ואחריות כאחד: ההורה נדרש לגדל את הילד, לדאוג לצרכיו, לחנכו ולהכינו לחיים בוגרים עצמאים. בקשר לכך אציג את דבריו של מיכאל שיינפלד: "השאפיפה להורות היא כמיהה אנושית, טבעית וחזקה מאין כמוה. לא פלא הדבר, שכבר אדם הראשון נצטווה במצווה זו: 'פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה' (בראשית א, כח). בגלל שיש זוגות שמתמודדים עם חוסר יכולת להביא לעולם ילדים נמצא פתרון של פונדקאות.

בעבודת חקר זאת התמקדתי במספר שאלות בנושא הפונדקאות

הפונדקאות בחוק המדינה
מי היא האם על פי ההלכה?
האם יש חשש של הוצאת זרע לבטלה?
מי רשאית להיות אם פונדקאית?
האם מותר להשתמש בזרע של גבר(בעלה) לשעבר של בעלת הביצית) שנפטר להליך הפונדקאות?
שאלות מיוחדות בעניין כגון: האם הפונדקאות טובה לילד, פונדקאות במשפחה חרדית וכו'.

סקירת מקורות תורניים

רקע הלכתי

האם הפונדקאות מותרת או אסורה:

האוסרים

לדעת רב שמואל הלוי וואזנר זצ"ל בספרו שבט הלוי בפונדקאות ישנו איסור דאורייתא. סברתו נסמכת על הגמרא בסנהדרין "ודבק באשתו, ולא באשת חברו". וביאר רש"י שהחיבור בין הגבר והאישה בה לידי ביטוי ביצירת וולד משותף. וזה לשונו "שזרע יוצא מהם שנעשה בשר האב והאם אחד בו".

הרב משה שטרנבוך אומר שפונדקאות אסורה לגמרי מכיוון שכשהפונדקאית גויה יש חשיבות לשמור על קדושת ישראל וכשהיא יהודייה פנויה, היא מפקירה את עצמה. כמו כן יש בעיה בעניין היוחסין, יש חשש לאיסורי קורבה, ויש ספק ביחס לשאלה למי מתייחס הוולד (תשובות והנהגות).

המתירים:

הרב משה פיינשטיין מודע כמובן לקיומם של הטעונוים המהותיים להחמיר, אולם הוא דוחה אותם. לדבריו, המושג "קדושת ישראל", שמשמשים בו אלה שאינם מתירים, הוא התנהגות בדרך ההלכה, ולפיכך מה שההלכה מתירה – הרי הוא מותר ונכנס בגדר "קדושת ישראל" (אגרות משה, אבן העזר ב, יא).

הראשון לציון לשעבר, הרב עובדיה יוסף זצ"ל בספרו יביע אומר נשאל על אודות אם פונדקיות ובמסקנת דבריו כתב שאם אין לזוג יכולת להביא ילדים באופן אחר יש להתיר להם ע"י רופאים דתיים יראי שמים.

סקירת מקורות חברתיים

חוקי הפונדקאות נחקקו בשנת 1996 ו-2018, וניכר בו כי חלק מסעיפיו נחקקו תוך התחשבות ומתוך היענות והתייחסות לסוגיות הלכתיות.

להלן כמה עקרונות מהחוק:

- רק זוג שהם גבר ואישה או אישה יחידה יוכלו לקבל את אישור הועדה להליך פונדקאות.
- הזרע המשמש להפריה בהליך הרפואי יהיה תמיד זרעו של האב המיועד, שהוא בן הזוג של האם המיועדת, ולא מזרעו של תורם.

• הפונדקאית לא תהיה אישה נשואה, פרט לאישור מיוחד הליכי הפונדקאות בישראל מנוהלים מפוקחים ומבוקרים על ידי הוועדה לאישור הסכמים לנשיאת עוברים, ועם חברה נמנה רב, אשר בוחן כל מקרה לגופו ומוודא שאין מניעה לאשר לצדדים לעבור הליך פונדקאות. הכללים הנ"ל שוננו כבר מספר פעמים וכנראה יעודכנו בעתיד שוב לפי דרישות שעולות מהשטח ועל פי נורמות תרבותיות שמשתנות מזמן לזמן.

ראיון עם אם פונדקאית

כדי לבדוק את כל התהליך מקרוב וכדי להבין את התהליך, הרגשות, והמניעים הכרוכים בהליך זה ראיינתי אישה נשואה פונדקאית. מתוך הראיון אפשר להבין הרבה יותר מקרוב את ההליך,

דוגמה לחלק מהשאלות שנשאלו בראיון.

ספרי קצת על עצמך?

תשובה: בת 39 נשואה ואם לארבעה ילדים. אני מהנדסת תעשייה וניהול, עובדת במפעל המשפחתי לייצור קלקר. לאחר שלושה ילדים הייתי אם פונדקאית ואחיכ ילדתי ילד נוסף. מתגוררת בכפר סבא.

מאיזה מניעים בחרת לעשות את הפונדקאות?

תשובה: כדי לעזור לאנשים.

ממתי בחרת בתהליך ומי היה שותף להחלטה?

תשובה: לאחר שילדתי את הילדה השלישית, פגשתי בפגישת עבודה בחור שבדיוק הוא קיבל את צו ההורות לקבל את התאומים שנולדו לו בפונדקאות. כך הגעתי לנושא והתייעצות עם בעלי החלטנו ללכת על זה.

